

وَ إِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ
 لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (121) إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ
 مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ
 الْمُؤْمِنُونَ (122) وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرِ وَ أَنْتُمْ
 أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ (123) إِذْ تَقُولُ
 لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ
 آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنَزَّلِينَ (124) بَلَى إِنْ تَصْبِرُوا
 وَ تَتَّقُوا وَ يَأْتِيَكُمُ مِنَ فَوْرِهِمْ هَذَا يُمِدِّدْكُمْ رَبُّكُمْ
 بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ (125) وَ مَا
 جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَى لَكُمْ وَ لِيَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَ مَا
 النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ (126)
 لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا

خَائِبِينَ (127) لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ
 عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ (128) وَ لِلَّهِ مَا
 فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَ
 يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (129)

(Remember that morning) thou didst leave thy household (early) to post the faithful at their stations for battle: and Allah heareth and knoweth all things: remember two of your parties meditated cowardice; but Allah was their protector, and in Allah should the faithful (ever) put their trust. Allah had helped you at Badr, when ye were helpless; then fear Allah; thus May ye show your gratitude. Remember thou saidst to the faithful: "Is it not enough for you that Allah should help you with three thousand angels (specially) sent down? "Yea,— if ye remain firm, and act aright, even if the enemy should rush here on you in hot haste, your Lord would help you with five thousand angels making a terrific onslaught. Allah made it but a message of hope for you, and an assurance to your hearts: (in any case) there is no help except from Allah, the exalted, the wise: that He might cut off a fringe of the unbelievers or expose them to infamy, and they should then be turned back, frustrated of their purpose. Not for thee, (but for Allah), is the decision: whether He turn in mercy to them, or punish them; for they are indeed wrong-doers. To Allah belongeth all that is in the heavens and on earth. He forgiveth

whom He pleaseth and punisheth whom He pleaseth; but Allah is oft-forgiving, most merciful.

(اے پیغمبر، مسلمانوں کے سامنے اس موقع کا ذکر کرو) جب تم صبح سویرے اپنے گھر سے نکلے تھے اور (احد کے میدان میں) مسلمانوں کو جنگ کے لئے جا بجا مامور کر رہے تھے۔ اللہ ساری باتیں سنتا ہے اور وہ نہایت باخبر ہے۔ یاد کرو جب تم میں سے دو گروہ بزدلی دکھانے پر آمادہ ہو گئے تھے، حالانکہ اللہ ان کی مدد پر موجود تھا اور مومنوں کو اللہ ہی پر بھروسہ رکھنا چاہیے۔ آخر اس سے پہلے جنگ بدر میں اللہ تمہاری مدد کر چکا تھا، حالانکہ اس وقت تک تم بہت کمزور تھے۔ لہذا تم کو چاہیے کہ اللہ کی ناشکری سے بچو، امید ہے کہ اب تم شکر گزار بنو گے۔ اے نبی، یاد کرو جب تم مومنوں سے کہہ رہے تھے: "کیا تمہارے لئے یہ بات کافی نہیں کہ اللہ تین ہزار فرشتے اتار کر تمہاری مدد کرے؟" بے شک، اگر تم صبر کرو اور خدا سے ڈرتے ہوئے کام کرو تو جس آن دشمن تمہارے اوپر چڑھ کر آئیں گے اسی آن تمہارا رب (تین ہزار نہیں) پانچ ہزار صاحب نشان فرشتوں سے تمہاری مدد کرے گا۔ یہ بات اللہ نے تجھے اس لئے بتادی ہے کہ تم خوش ہو جاؤ اور تمہارے دل مطمئن ہو جائیں۔ فتح و نصرت جو کچھ بھی ہے اللہ کی طرف سے ہے، جو بڑی قوت والا اور دانا و بینا ہے۔ (اور یہ مدد وہ تمہیں اس لئے دے گا) تاکہ کفر کی راہ چلنے والوں کی ایک بازو کاٹ دے، یا ان کو ایسی ذلیل شکست دے کہ وہ نامرادی کے ساتھ

پسپا ہو جائیں۔ (اے پیغمبر) فیصلہ کے اختیارات میں تمہارا کوئی حصہ نہیں،
 اللہ کو اختیار ہے چاہے انھیں معاف کرے، چاہے سزا دے کیونکہ وہ ظالم
 ہیں۔ زمین اور آسمانوں میں جو کچھ ہے اس کا مالک اللہ ہے، بخش دے اور
 جس کو چاہے عذاب دے، وہ معاف کرنے والا اور رحیم ہے۔

(اے پیغمبر، مسلمانوں کے سامنے اس موقع کا ذکر کرو) جب تم
 صبح سवेरे اپنے घर سے निकले थे और (उहुद के मैदान में)
 मुसलमानों को जंग के लिए जा-ब-जा मामूर कर रहे थे | अल्लाह
 सारी बातें सुनता है और वह निहायत बाखबर है। याद करो जब तुममें
 से दो गरोह बुज़दिली दिखने पर आमादा हो गए थे, हालाँकि अल्लाह
 उनकी मदद पर मौजूद था, और मोमिनों को अल्लाह ही पर भरोसा
 रखना चाहिए | आखिर इससे पहले जंगे-बद्र में अल्लाह तुम्हरी मदद
 कर चुका था, हालाँकि उस वक्त तुम बहुत कमज़ोर थे | लिहाज़ा
 तुमको चाहिए कि अल्लाह नाशुक्री से बचो | उम्मीद है कि अब तुम
 शुक्रगुज़ार बनोगे | ऐ नबी, याद करो जब तुम मोमिनों से कह रहे थे,
 “क्या तुम्हारे लिए यह बात काफ़ी नहीं कि अल्लाह तीन हज़ार फ़रिश्ते
 उतारकर तुम्हारी मदद करे? बेशक, अगर तुम सब्र करो और खुदा से
 डरते हुए काम करो तो जिस आन दुश्मन तुम्हारे ऊपर चढ़कर आएंगे
 उसी आन तुम्हारा रब (तीन हज़ार नहीं) पाँच हज़ार साहिबे-निशान
 फ़रिश्तों से तुम्हारी मदद करेगा | यह बात अल्लाह ने तुम्हें इसलिए
 बता दी है कि तुम खुश हो जाओ और तुम्हारे दिल मुत्मइन हो जाएँ
 | फ़तह व नुसरत जो कुछ भी है अल्लाह की तरफ़ से है जो बड़ी

~~~~~

कुव्वतवाला और दाना व बीना है । (और यह मदद वह तुम्हें इसलिए देगा) ताकि कुफ़र की राह चलनेवालों का एक बाज़ू काट दे, या उनको ऐसी ज़लील शिकस्त दे कि वे नामुरादी के साथ पस्पा हो जाएँ । (ऐ पैग़म्बर) फैसले के इखतियारात में तुम्हारा कोई हिस्सा नहीं, अल्लाह को इखतियार है चाहे उन्हें माफ़ करे, चाहे सज़ा दे, क्योंकि वे ज़ालिम हैं । ज़मीन और आसमानों में जो कुछ है उसका मालिक अल्लाह है, जिसको चाहे बख़्स दे और जिसको चाहे अज़ाब दे, वह माफ़ करनेवाला और रहीम है ।